

MARKKU

PÄÄSKYNNEN

ELEKTRA

TAMMI

MARKKU PÄÄSKYNNEN

ELEKTRA

TAMMI

HELSINKI

Tämän teoksen kirjoittamista ovat tukeneet Taiteen edistämiskeskus ja WSOY:n kirjallisuussäätiö. Haluan kiittää myös Saila Susiluotoa, Kari Pääskystä ja Ulla Asantilaa.

© Markku Pääskynen ja Tammi 2024
ISBN 978-952-04-6613-8
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Painettu EU:ssa

ELEKTRA

Mistä puhuisimme osuvammin
kuin vanhemmiltamme perityistä kärsimyksistä?

Aiskhylos: Hautaubrintuojat

ELEKTRA

Raivottaret,
jumalten pyhät tyttäret,
te puolustatte niitä jotka ovat kuolleet vailla oikeutta
ja niitä joiden aviovuode on tahrittu,
tulkaa, auttakaa, kostakaa
isäni murha,
ja lähettäkää veljeni luokseni.
Yksin en enää kestä
surun raskasta taakkaa.

Sofokles: Elektra

ELEKTRA

Kiiruhda askeleitasi laululla
käy käy kynelehtien.
Voi minua minua.
Missä kaupungissa, missä talossa,
kärsivä veljeni, kuljeskelet [...]

Euripides: Elektra

ELEKTRA

Punainen joki kiersi talomme
ja erotti meidät maailmasta.

Giánnis Rítsos: katkelma runosta "Kuollut talo" (1959)

ENSIMMÄINEN OSA

1

Elämämme olisi mennyt hyvin jos isä ei olisi ajanut Iitan ylitse. Elämämme olisi sujunut paremmin jos sedän vaimo ei olisi karannut rakastajansa kanssa Leningradiin.

Näin tapahtui kun veljeni ja minä olimme vielä lapsia. Mutta Iita-raukka oli meidän pikkusiskomme, hän oli pelkkä taapero.

Isällä oli jatkuvasti bisneksiä Leningradissa, niin paljon että hän vuokrasi sieltä asunnon ja viipyi kaupungissa yhä pidempiä aikoja. Äiti ja me lapset asuimme Mikkelissä vanhassa sukukartanossa keskellä kuusimetsiä, mäkisiä peltoja ja kirkkaita vesiä.

Isän ja hänen veljensä Martinin omistama tehdas sijaitsi Kuopiossa. Veljesten työnjako oli yksinkertainen: isäni Algot toimi yhtiön markkinamiehenä Neuvostoliitossa, setäni Martin asui Kuopiossa ja huolehti tehtaan asioista. Perheemme arki pyöri veljesten ja heidän firmansa ympärillä enkä paljon liioittele jos kerron että ensimmäiset sanamme olivat

lämpökohina, Lissajous'n menetelmä ja katodisädeputki.

Algotin ja Martinin tehdas valmisti oskilloskooppeja. Vielä seitsemänkymmentäluvulla niiden kotimaan menekki oli kehno eikä vienti ollut kunnolla käynnistynyt. Algot ja Martin keksivät laitteisiin useita merkittäviä parannuksia ja sen seurauksena kauppa alkoi käydä Suomessa. Veljekset vaurastuivat entisestään mutta se ei heille riittänyt, he olivat ahneita ja kunnianhimoisia, he halusivat rikastua lisää ja suunnata liiketoimensa itärajan taa. Heillä oli onnea sillä eivät ruotsalaiset, eivät länsisaksalaiset oskilloskooppien valmistajat voineet tehdä samoin mikä tietysti johtui Suomen erityisistä yhteyksistä Neuvostoliittoon siihen aikaan. Äidin mukaan kaupankäyntiin ei kuitenkaan riittänyt yksin tekninen koulutus eivätkä laadukkaat kojeet vaan molempien veljesten piti myös opiskella venäjän kieltä ja hankkia tarvittavat suhteet.

Sen he tekivätkin, etenkin minun isäni Algot joka oppi venäjän yhtä hyvin kuin venäläinen itse.

Talomme oli suuri ja sen ympärille levisivät suuret pellot ja metsät. Vieressä olivat Säkälampi, Sammakkolahti ja Korpijärvi. Ne olivat joskus olleet kartanolle kuuluvia vesiä, ne olivat vielä puhtaita kun minä olin lapsi. Talomme oli seudun kookkain ja nimeltään Autereen kartano. Seudulla oli ollut asutusta ties kuinka kauan, joskus löysimme pihamaan

kerroksista pronssisen kilvenkupuran jonka panimme koristeeksi leivinuunin syvennykseen. Itse tilasta oli merkintöjä viidensadan vuoden takaa kun se toimi rusthollina, ja pari sataa vuotta myöhemmin venäläisen miehitysvallan aikaan sieltä varustettiin mies ja ratsu Ruotsin kuninkaan armeijaan. Peltoja ja metsää oli ollut kokonaisen valtakunnan verran, mutta sittemmin ne oli pilkottu, myyty ja varat käytetty veljesten tehtaaseen.

Meillä puhuttiin aina kirjakieltä koska olimme parempaa väkeä, koska olimme tilallisia ja tehtailijoita. Meille lapsille se oli vaikeaa ja äiti tiesi sen. Siksi hän piti sivalluksillaan huolen siitä ettemme lipsauttaneet seudun savolaisia murreanoja jotka uhkasivat sivistynyttä kielenkäyttöä. Olimme hiljaisia lapsia. Äiti kielsi meitä hukkumasta metsälampiin ja syömästä sormustinkukkaa jota kasvoi valtoimeinaan talon seinustoilla. Tottelimme äitiä. Jos emme totelleet, hän löi tai tukisti luisilla sormillaan. Silloin näimme tähtiä päivälläkin. Emme esittäneet kysymyksiä, emme odottaneet vastauksia. Saimme näkyä, emme kuulua. Äiti rakasti meitä, me rakastimme häntä, me olimme yhtä ja samaa kudetta ja lointa.

Äitini Kyllikki oli pitkä, vaalea ja kova suustaan. Hän pyöritti kartanon asioita mielensä mukaan, eikä siihen ollut sanomista edes isällä vaikka tilan kaikki rakennukset ja maat olivat alun perin hänen sukunsa omaisuutta.

Vähitellen kävi niin että äiti ja isä vieraantuivat toisistaan eikä kumpikaan tiennyt mitä toinen teki.

*

Kaikki alkoi siitä kun yhdellä monista Leningradin-matkoistaan veljekset Algot ja Martin olivat tutustumiskäynnillä kaupungin eteläpuolella, junaradan varrella sijaitsevassa tehtaassa. Tehtaalla ei ollut virallista nimeä vaan pelkkä postinumero. Tuotteiden laatu ja määrä eivät kuitenkaan vastanneet kysyntää eivätkä ajan vaatimuksia, ja tämä oli yksi syy miksi suomalaiset oli kutsuttu tehdasta katsomaan. Sillä matkalla Algolia ja Martinia kestittiin poikkeuksellisen hyvin ja tulevan yhteistyön eleenä he sopivat isäntänsä Pavelin kanssa vastavierailusta Kuopion-tehtaalle.

Oi Pavel! Pavel oli niin kaunis mies, hän oli oikea tähtisilmä! Hän oli ystävällinen, avulias, valoisa ja iloinen ihminen. Jos taivas oli pilvessä, Pavel toimi auringon sijaisena ja sai sateen loppumaan. Kukaan ei vihannut häntä, kaikki rakastivat häntä. Kukaan ei puhunut hänestä pahaa, kaikki puhuivat hänestä hyvää. Minun isäni ja setäni rakastuivat Paveliin saman tien. Pavel oli tuon valtavan ja hyödyttömän tehtaan johtaja ja hänellä oli lämpimät välit itseään alempiin ja itseään ylempiin. Ylimpänä siihen aikaan oli tietysti Leonid Brežnev. Pavel oli tavannut

hänetkin vähintään kolmesti, toisin sanoen he olivat suudelleet vähintään kolmesti.

Kukaan ei aavistanut mitä Pavelilla oli mielessä kun hän matkasi Kuopioon pienen delegaation kanssa, eivät Pavelin lähimmät työtoverit eivätkä ne kalpeat, kivikasvoiset, vähäpuheiset pukumiehet jotka tulivat heidän mukanaan. Tuskin Pavel itsekään arvasi kuinka kiihkeästi ja epäröimättä hän hylkäisi leningradilaisen lääkärivaimonsa ja potkisi tämän kadulle hienosta huoneistostaan Vasilinsaarella.

Algot ja Martin ottivat vieraat avosylin vastaan ja veivät kierrokselle tehtaaseen. Eikä tehtaassa ollut lainkaan salaisuuksia, kaikki kerrottiin kuin luottoystävälle. Nämä ystävät kirjoittivat kuulemansa muistiin ja saivat lahjaksi tehtaan uusinta teknologiaa, kolme oskilloskooppia suoraan kokoonpanolinjalta.

Tulopäivän illaksi Algot ja Martin olivat varanneet suuren pöydän Mustasta lampaasta, Kuopion parhaasta ravintolasta. Veljekset olivat päättäneet korvata Leningradissa nauttimansa vieraanvaraisuuden komeilla illallisilla tuon ravintolan punatiilisissä kellariholveissa joissa oli edellisellä vuosisadalla säilytetty oluttynnyreitä ja poltettu viinaa.

Siellä he istuivat pitkän pöydän ääressä, äitini Kyllikki, hänen siskonsa Helena joka oli naimisissa Martinin kanssa. Me lapsetkin saimme olla mukana alkuillan ja istua pyöreässä pöydässä sivummalla, me

kaikki neljä, minä, Osmo ja pieni Iitakin, samoin Helenan ja Martinin yhdeksänvuotias tytär Hertta.

Mitä me lapset olisimme tiedneet aikuisten asioista? Emme mitään, me kuulumme niistä myöhemmin. Pavel rakastui korviaan myöten Helenaan eikä edes aviomies huomannut sitä, niin lumoissaan Martin oli Pavelista. Ja kaikkein eniten lumoihin joutui Helena itse. Kukaan ei nähnyt miten Helena ja Pavel silmäilivät toisiaan koko illan, koko pitkän illan he ihailivat toisiaan eivätkä osanneet nauttia parhaista viineistä eivätkä ihanista herkuista joita heidän eteensä kannettiin yksi toisensa jälkeen.

Silloin kun Helena oli ollut nuori, ottajia oli riittänyt jonoksi asti. Hän oli hyvin kaunis nainen eikä ollut lainkaan itsestään selvää että hän aikoinaan valitsi puolisokseen Martinin. Niin hän kuitenkin lopulta teki ja kun he sitten menivät naimisiin ja saivat Hertta-vauvan, kaikki olivat tyytyväisiä, varsinkin äitini Kyllikki. Lyhyesti sanottuna, molemmissa suvuissa pysyivät molempien sukujen omaisuudet ja perintötekijät kun veljekset Algot ja Martin olivat saaneet vaimoikseen siskokset Kyllikin ja Helenan.

*

Vierailun toisena päivänä Martinin täytyi lähteä Helsinkiin vientilupiin ja muuhun byrokratiaan liittyvien asioiden vuoksi. Setäni tiesi tehtaan

toiminnasta enemmän kuin isäni ja niinpä isä lupasi jäädä Kuopioon isännöimään Pavelia. Isä vietti muutamana päivän Pavelin kanssa, esitteli kaupunkia, sentoria, kauppahallia, puukortteleita, satamaa, rantoja, kauniita puistoja ja Puijon vanhoja kuusimetsiä ja näki muutenkin vaivaa jotta vieras viihtyisi. Ja Pavelhan viihtyi. Hän oli tapaillut Helenea salaa iltaisin ja öisin Kuopion Kirkkokadulla, ja Martin, aisan kannattaja Martin juoksi yhtiön asioissa Helsingissä eikä epäillyt mitään, ja miksi olisikaan. Paitsi että setäni oli miellyttävä, vilpitön ja pehmeäkin, hän oli myös luottavainen toisia ihmisiä kohtaan.

Eritoten hän luotti vaimoonsa Helenaan mutta Helena oli jo päättänyt. Ja Martin luotti Paveliin mutta Pavel oli sulava monen toimen mies eikä kulunut päivääkään kun hän alkoi käyttää suhteitaan ja lirkutella puhelimessa oikeille ihmisille itärajan takana. Sen taidon Pavel osasi parhaiten, tuo kauris tähtisilmä osasi viekoitella, uhkailla, lahjoa ja lupaila.

Oi Pavel, tuhon sulhanen!

Aivan kuin olisi ennalta määrätty että Pavelin täytyy viedä Helena Suomesta ja tuoda hänet Leniniin Vasilinsaaren hienoon huoneistoon. Sillä välin kun Martin viipyi Helsingissä ja minun isäni oli jo palannut Autereen kartanoon, Pavel seurueineen kiiruhti takaisin Neuvostoliittoon mukanaan Helena, kolme oskilloskooppia ja kasapäin arvokasta

tietoa. Martin kuuli rakastavaisten lähdöstä ja palasi saman tien Kuopioon Kirkkokadun huoneistoon missä häntä odottivat hämmentynyt Hertta ja Hertan järkyttynyt isoäiti.

Näin äiti kertoi meille ja myös tiesi että Leningradissa Pavelin sukulaiset ja ystävät olivat suhtautuneet Helenaan sekavin tuntein. He kyllä ihastuivat häneen heti ja näkivät kuinka Helena oli kaunis, miellyttävä ja ystävällinen. Niin, hän oli kuin tyyneys ja vieno tuuli, kuin rakkauden kukka joka voisi helposti rikkoa Pavelin sydämen, tai kuin pyydys... Samalla sukulaiset ja ystävät kuitenkin pelkäsivät että Martin yrittäisi hakea vaimonsa takaisin Suomeen.

*

Setääni oli nöyryytetty moninkertaisesti. Ei riittänyt että Pavel oli teeskennellyt ystävää, pettänyt hänen luottamuksensa ja ottanut Helenan mukaansa, mutta pitikö Pavelin vielä varastaa tietoja joista huomattava osa oli Oy Elektra Ab:n liikesalaisuuksia.

Martin soitti muutaman puhelun, pakkasi autoon tyttärensä ja ajoi kiireen vilkkaa Autereen kartanolle. Kohta minun vanhempani ja Martin istuutuivat kartanon ruokasalin suuren pitopöydän ääreen ja ryhtyivät pohtimaan mitä seuraavaksi. Mielenkuohon vuoksi siitä ei aluksi tullut yhtään mitään.

He kirosivat Pavelin ja Pavelin kalpeat kätyrit, haukkuivat kestiystäviään ja muistelivat pieniä suuria sattumuksia joista olisi pitänyt nähdä tähänastisten tapahtumien enteet. Pavelin vierailu tehtaalla ei ollut uteliaan ystävällinen ele vaan röyhkeää vakoilua. Mustassa lampaassa nautittu illallinen ei ollut yhteistyön sinetöintiä vaan suuremman petoksen valmistelua. Siitä riitti puhetta pikkutunneille saakka mutta kun he sitten lopulta rauhoittuivat, he laativat suunnitelman joka oli yllättävän järkevä ja maltillinen. Eihän Elektran vienti saanut kärsiä, ei kummankaan maan lakeja voinut rikkoa, ei tässä sotaa oltu aloittamassa.

Kun tietyt ihmiset haluavat jotain arvokasta, he ovat valmiita millaisiin tekoihin tahansa jotta saisivat sen, äiti sanoi joskus myöhemmin ja tarkoitti Pavelia.

Kyse on kuitenkin siitä missä järjestyksessä ihmiset mitäkin haluavat. Äiti ei sanonut: kun tietyt ihmiset menettävät jotain arvokasta, he ovat valmiita millaisiin tekoihin tahansa jotta saisivat sen takaisin. Martinin kokema menetys oli murheellinen mutta se oli myös yksityisasiasia joka piti korjata hienovaraisesti ja oikein, sillä naapurimaassa odottivat suunnattomat markkinat.

*

Elettiin huhtikuuta. Veljekset päättivät lähteä taas Leningradiin. Oy Elektra Ab:n tehtaalta mukaan tulisi sähkötekniikko Oinas joka tunsi parhaiten oskilloskooppien komponentit ja rakenteen. Neljänneksi matkakumppaniksi sopi parhaiten Aki, veljesten vanha ystävä kouluajoilta, kauppatieteilijä ja isäni oikea käsi. He varasivat hotellihuoneet Helsingistä ja hyppäsivät pikajunaan. He juhlivat iloisesti koko matkan ja kuvittelivat pääsevänsä saman tien rajan yli.

Eivät he päässeet minnekään. He ravasivat Tehtaankadulla ja kaupallisen edustuston kanslioissa mutta eivät saaneet liikematkaviisumia vaikka kutsun Leningradiin piti olla voimassa. Luultavasti Pavel oli saanut näppeihinsä konsuliosaston virkailijatkin jotka levittelivät käsiään ja sanoivat etteivät he tiedä montako päivää tai viikkoa viisumien saanti kestää. Niinpä Algot, Martin, Oinas ja Aki pakkasivat laukkunsa ja nousivat paluujunaan.

Surkea oli tunnelma junassa. He joivat liikaa, haastoivat ravintolavaunussa riitaa, kiistelivät konduktöörin kanssa ja olivat lentää junasta jo Kouvolassa. Lopulta he ilmestyivät Autereen kartanoon ja alkoivat juoda lisää kurjuuteensa. Kuka heitä olisi estänyt, äkäistä miesjoukkoa, kuka heitä olisi lohduttanut, ei kukaan. Äiti patisti meidät lapset nukkumaan ja häipyi omaan kamariinsa.

Tietenkin me kuulimme sen hirveän mekastuksen pitkän talon toiseen päähän saakka. Miehet istuivat isän työhuoneessa, sankassa tupakansavussa, kiväärien ja täytettyjen eläimenpäiden seurassa ja pitivät ovea auki. Kuulimme kuinka Martin mölysi, huusi ja itki kovalla äänellä. Isäni vannoi kostoa Pavelille. Aki sanoi menevänsä vaikka selkä edellä Leningradiin hakemaan Helenan takaisin mutta Oinas, sähköteknikko Oinas yritti rauhoitella muita ja selittää ettei tässä nyt kannattanut elämöimään ruveta vaan piti olla kärsivällinen ja laatia odotellessa kaunis ovela suunnitelma jotta liiketoiminta lähtisi lentoon. Oinaksella oli sananvaltaa, hän oli taitava sovittelija, kokenut ihminen, paljon nähnyt, paljon matkustellut ja yllättävän monitaitoinen. Muut hiljenivät. Me lapset emme kuulleet hetkeen kuiskaustakaan. Äkkiä Martin sanoi:

– Unissa Helena on ollut aivan helvetin ihana. Sitten olen herännyt ja ymmärtänyt kuinka turhia unia olen nähnyt. Pelkkää perkeleen houretta. Ja sydämeen on sattunut kun Helena on paennut käsistäni kuin harhanäky. Hän on lentänyt unistani pois ja minä olen herännyt kahta tuskaisempana, saatana.

Martin oli ollut niin miellyttävä, vilpiton, pehmeä ja luottavainen. Ihminen ei ehkä muutu yhdessä yössä mutta parissa vuorokaudessa hän kyllä muuttuu. Enää ei ollut sitä Martinia jonka kaikki olivat

tunteneet, nyt hänestä oli tullut kova, karkea ja epäluuloinen. Eikä kyse ollut vain humalasta vaan tunteista jotka saavat ihmisen tekemään mitä tahansa.

Millaisia olivat odotuksen päivät? Isä, Martin, Oinas ja Aki hukuttivat vihansa ja surunsa viinaan ja työntekoon. He olivat sekaisin ja suunniltaan, aika venyi kaksin verroin viivyttelyyn ja ikkunoihin puhalsivat oudon kylmän loppukevään viimat. Sattui myös kummallinen onnettomuus. Eräänä iltana isä tähtäili metsästyskiväärillä työhuoneensa ikkunasta Säkälammen rannalla seissyttä hirveä ja ase yllättäen laukesi. Martin, Oinas ja Aki hakivat salaa kalmon paloina pois ja komean sarvikruunun. Laittomasta kaadosta ei hiiskuttu kenellekään vaikka jälkeensä isä juovuksissa rehvastelikin tarkkuudellaan. Äiti ei puuttunut miesten alennustilaan, hän pysytteli syrjässä ja antoi heidän temmeltää mielensä mukaan. Hän huolehti meistä lapsista ja Autereen kartanosta aivan kuten ennenkin. Ja kuten ennenkin, me lapset leikimme, söimme ja nukuimme hyvin ja kartano kukoisti. En tiedä puhuiko äiti Leningradiin karanneen siskonsa kanssa, luulen että äiti oli vihoissaan eikä halunnut olla tekemisissä Helenan kanssa ollenkaan.

Ja sitten yhtenä tiistaiamuna isä heräsi päiväkausia kestäneiden juominkien jälkeen. Toukokuun sää oli lämmin ja aurinkoinen. Pikkuveljeni Osmo ja minä istuimme ruokasalissa aamiaisella ja näimme tuon

hiukan tärisevän mutta itsevarman ihmisen. Isä joi seisaaltaan mustaa kahvia ja katseli meitä ylälmoista. Hän oli lähdössä kiireellä Kuopioon firman asioita hoitamaan, hän vilkaisi kelloa ja sanoi äidille:

– Minulla on kuule Kyllikki vahva tunne siitä että vihdoin on otollinen aika Elektran suunnata katsetaan. Tällä kertaa me onnistumme. Martin, Oinas ja Aki odottavat jo tehtaalla ja meillä on valmis suunnitelma. Kohta Leningrad on meidän!

Äiti ei vastannut vaan vilkaisi avoimen ikkunan alla leikkivää Iitaa. Katri Helena lauloi radiossa Tunnen tuoksuvan yön, heidän kiireen ja työn. Äiti hyräili mukana ja hymyili isälle. Äiti oli joskus ker-tonut että vaikka hän olikin hieno ja sivistynyt, hän silti rakasti hyvin sävellettyä Schlager-musiikkia. Pihalla naakka huusi kovalla äänellä naak ja naak ja Iita jutteli itsekseen. Äiti korjasi pöydästä likaiset astiat ja hoputti meitä kouluun. Isä meni sisäkautta autotalliin niin kuin aina ja peruutti ulos. Autosta käsin isä ei huomannut Iitaa, kaunista iltatähteä, kotimme aina iloista pikkutyttöä, Iitaa joka istui pihalla hiljaa ja imeskeli pyöreitä kiviä.

Kohta pikkuveljeni Osmo ja minä kuulimme isän huudon, kohta kuulimme äidin kirkunan.

2

Lauantaina kello yksitoista Iita laskettiin sukuhautaan Kuopion Isolla hautausmaalla. Äidin piti puhua mutta hän ei siihen pystynyt, isä puhui hänen sijastaan eikä huomannut sukulaisten katseita. Sukulaiset tiesivät kuinka Iita oli kuollut, he tiesivät että isä oli syypää onnettomuuteen eikä äiti toipuisi ikinä.

Kirjava vuori surulaitteita oli kertynyt pienelle valkoiselle arkulle. Parvi tummia mehiläisiä surisi kukkien ympärillä. Äsken kaiverretut kullatut kirjaimet loistivat graniittipaadessa.

Äidin kasvot ja ryhti olivat murentuneet ja kadonneet. Mitään tuttua hänestä ei ollut enää jäljellä tuona kauheana päivänä, ikään kuin häntä pitäisi koossa luista, nahasta ja vaatteista tehty kuori. Hän ei sanonut yhtäkään kokonaista sanaa hautajaisten aikana, ei myöskään muistotilaisuudessa joka oli maailman surullisin. Äiti vain nyökkäili ja kuunteli ihmisten puheita aurinkolasiensa takana.

MITÄ JOS KERRANKIN TEKISIT JOTAIN OIKEIN?

Erikan elämä ei ole ennallaan. Pikkusisko on kuollut tapaturmaisesti ja isä muuttanut Leningradiin myymään oskilloskooppeja neuvostokansalle. Äiti Kyllikki pyörittää kotikartanoa itsevaltaisoin ottein, kunnes tapahtumat karkaavat käsistä.

ELEKTRA on myyttinen kertomus kohtalokkaista virheistä ja sukupolvesta toiseen ulottuvasta koston kierteestä. Onko kauna hidasta myrkyä, joka leviää kaikkialle? Vai voiko tulevaisuus tuoda toivon tullessaan?

**"Kirjallisuuden gourmet'ta,
nautittava hitaasti makustellen."**

Kirjavinkit romaanista *Niin kaunis on maa*

	 9 789520 466138	
www.tammi.fi	84.2	ISBN 978-952-04-6613-8